

Eläinavusteinen toiminta hoitoyksikössä -hygieniahoitajan näkökulma

Valtakunnalliset sairaalahygieneiapäivät
26.-27.3.2019, Jyväskylä

Hygieniahoitaja Sirpa Ukkola
Oys, Infektioiden torjuntayksikkö
sirpa.ukkola@ppshp.fi

Taustaa

- Terveydenhuollossa suhteellisen uusi toimintamuoto
- V. 2000 alkaen vapaaehtoistoimintaa, koirat vierailleet sairaaloissa ja laitoksissa
- V. 2008 alkaen terapeutit alkaneet hyödyntämään menetelmää työssään ja ammattilaisille tarjottu täydennyskoulutusta eläintyöparin kanssa toimimiseen
- Useita yhdistyksiä (esim. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä, Kennelliitto), edistävät eläinavusteisen menetelmien käyttöä

Eläinavusteiset menetelmät

- Eläinavusteinen terapia (Animal- Assisted Therapy, ATT)
 - Tavoitteellista toimintaa
 - Hoidettavalla diagnoosi
 - Tavoitteet, seuranta ja arviointi (terapiaprosessi dokumentoidaan)
 - Toteuttaa terveys- tai sosiaalialan koulutuksen saanut terapeutti, käyttää eläintä apuna omassa työssään (riittävä koulutus/ammattitaito eläinavusteiseen työskentelyyn)

Eläinavusteiset menetelmät

- Eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activity, AAA)
 - Usein vapaaehtoistoimintaa
 - Suomessa mm. ystävä- ja kaverikoirien toiminta
 - Eläinvierailujen avulla käydään esim. laitoksissa piristämässä asukkaiden arkea
 - Tarkoituksena on ilon ja mielihyvän tuottaminen ja elämänlaadun parantaminen
 - Ei yleensä liity yksiköllisiä tavoitteita

Mitä eläimiä käytetään?

- Koirat, kissat, kanit, hevoset, delfiinit, kalat, häkkilinnut jne.
- Hevosen ohella yleisempiä terapiaeläimiä ovat koirat (luonne, saatavuus ja koulutettavuus)
- Usein terapeuttien omia eläimiä

Hyödyt potilaalle/asukkaalle

- Vähentää:
 - Stressiä
 - Kipua
 - Ahdistusta, levottomuutta
- Aivovamma ja erilaiset neurologiset ongelmat: mm. motoriset vaikeudet helpottivat ja tasapaino parani
- Muistisairaat: mielialan ja elämänlaadun sekä käytösoireiden paraneminen
- Mielensterveyskuntoutujat: yleinen hyvinvointi ja sosiaalisuus parantunut, masennus ja ahdistusoireet lieventyneet

Kenelle sopii?

- Arvioidaan, miten potilas/asukas voi hyötyä, mitä riskejä on olemassa ja miten niihin voi varautua
- Toiminnan tulee olla turvallista:
 - Potilas/asukas
 - Eläin
 - Työntekijä
 - Työskentely
 - Ympäristö (esim. koiran kulkureitti suoraan sovittuun tilaan)

Milloin ei sovi?

- Potilaat, joilla alentunut immuunivaste
- Varotoimin hoidettavat potilaat (kosketus, ilma ja pisara)
- Allergiat
- Potilaan pelot tai potilas on itse aggressiivinen

Koiraan liittyvät kriteerit

- Koulutettu
- Terve (rokotettu ja madotettu)
 - Tarkat ja säännölliset käynnit eläinlääkärillä
 - Tartuntatauteja ei rutiinisti seulota
- Puhdas (pesu edeltävänä päivänä)
 - Ei saa olla kirppuja/punkkeja
 - Kynnet lyhyet (leikattu)
- Käyttää työliiviä töissä ollessaan

Muita huomioitavia asioita infektioiden torjunnan näkökulmasta

- Terapiaan osallistuvia ohjeistetaan hyvään käsihygieniaan (ennen ja jälkeen koiraterapian)
- Mahdolliset haavat, katetrit hyvin peitettyinä
- Välineet ja hoitoympäristö puhdistetaan heti käytön jälkeen yleispuhdistusaineella.
- Eritteiden poisto esim. kloori 1000ppm.
- Esim. jos koira käy potilaan vuoteessa, vuode suojataan tai vuodevaatteet vaihdetaan terapian jälkeen

Tulevaisuudessa

- Eläinavusteinen toiminta tulee lisääntymään
- Tarve laatia eläinavusteiselle vapaaehtoistoiminnalle ja terapialle yhteiset valtakunnalliset ohjeistukset

Kirjallisuutta

1. Bert F. ym. Animal assisted intervention: A systematic review of benefits and risks. European Journal of Integrative Medicine 2016; 8:695-706.
2. Ernst L. Animal-assisted therapy: Using animals to promote healing. Nursing 2012;42(10): 54-58.
3. Guidelines for environmental infection control in health-care facilities (2003). Saatavana CDC-sivuilla.
4. Hautamäki L. ym. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaa Suomessa. Kela. Työpapereita 140/2018.
5. JBI-suositus. Koira-avusteinen toiminta pitkäaikaishoitolaitoksessa asuvien vanhusten hoidossa. <https://docplayer.fi/3063309-Koira-avusteinen-toiminta-pitkaaikaishoitolaitoksessa-asuvien-vanhusten-hoidossa.html>
6. Lefebvre SL. ym. Guidelines for animal-assisted interventions in health care facilities. Am Jour Inf Control 2008;36:78-85.
7. Linder DE. ym. Animal -Assisted Interventions: A National survey of health and safety policies in hospitals, eldercare facilities and therapy animal organizations. Am Jour Inf Control 2017;45(8): 883-887.
8. Murthy R. ym. Animals in Healthcare Facilities: Recommendations to minimize potential risks. Infections Control & Hospital Epidemiology 2015; 36(5): 495-516.

Kiitos!

